

Wstęp

Szachy to nie tylko skomplikowana gra, którą lubią dorośli, ale także świetna zabawa dla małych dzieci. Niezależnie od wieku dziecka, szachy rozwijają koncentrację, zwiększają cierpliwość oraz pozytywnie wpływają na rozwój intelektualny i emocjonalny dziecka. Szachy to gra rozwijająca spostrzegawczość, wyobraźnię i umiejętność skupienia się na konkretnym zadaniu. Rozwój lewej półkuli mózgu odpowiedzialnej za logiczne myślenie odbywa się poprzez liczenie kombinacji, natomiast rozwój prawej półkuli odpowiedzialnej za twórcze myślenie następuje poprzez układanie nowych planów i znajdowanie nowych, niestandardowych ruchów w różnych pozycjach. Dziecko, które potrafi szybko myśleć analitycznie, lepiej poradzi sobie w szkole. Warto wspomnieć także o aspekcie rozwoju psychicznego – dziecko, które zdaje sobie sprawę, że nie zawsze się wygrywa, ale i przegrywa, uczy się pokory i szacunku do drugiego człowieka. Oprócz wspomagania zdolności analitycznych i rozwojowych umysłu, gra w szachy jest także świetnym pretekstem do spotkań towarzyskich z innymi amatorami szachów. Szachy dają dzieciom możliwość zawarcia wielu nowych przyjaźni poprzez uczestnictwo w szkołach szachowych lub lokalnych turniejach amatorskich. Gra w szachy od najmłodszych lat ma wiele zalet. Jedną z rzeczy, które Twoje dziecko doceni najbardziej, jest to, że gra w szachy to także świetna zabawa.

Zasady gry w szachy są bardzo proste i dzieci mogą się ich uczyć już od około trzeciego roku życia. Po każdej stronie szachownicy znajduje się 16 figur szachowych, ale wystarczy pamiętać, w jaki sposób porusza się w sumie 6 figur - pionek, wieża, skoczek, goniec, król i królowa. Jednak możliwości gry i ilość kombinacji są w zasadzie nieograniczone. Gdy dziecko nauczy się podstawowych ruchów i „wie” jak grać, warto podnieść poziom trudności.

Zacząłem uczyć gry w szachy moje dzieci, gdy miały około 3-4 lat. W większości przypadków najlepsze efekty daje nauka poprzez zabawę i tak też było w przypadku moich dzieci. Na początku dzieci mogą po prostu bawić się losowymi elementami i cieszyć się tajemniczymi kształtami figurek. Kiedy dzieci uczą się grać w szachy, czemu towarzyszy opowiadanie historii, pobudza to także ich wyobraźnię. Przykładowo udawanie, że król jest tatą, królowa mamą, a skoczek i gонец rodzeństwem sprawi, że zabawa będzie dla dziecka przyjemniejsza i ciekawsza.

Napisałem tę książkę z pomocą mojej 6-letniej córki. Dzięki współpracy z nią mogłam zobaczyć, które elementy zabawy sprawiają dziecku największą trudność. Przygotowałam serię schematów, które pozwalają dziecku na płynny rozwój i naukę tej niezwykle trudnej gry. Podstawowym problemem, z którym musi się zmierzyć większość, a może nawet wszystkie dzieci, jest spostrzegawczość. Jest wiele różnych figur szachowych, a kiedy wszystkie wejdą do gry, może to być mylące i spowodować, że dziecko straci koncentrację. Najczęściej dzieci popełniają błędy, takie jak: nie widzą szacha, nie widzą możliwości zbitcia figury lub nie zauważają mata w jednym ruchu.

Warto też zaznaczyć, że dzieci o przeciętnych zdolnościach umysłowych nie potrafią kalkulować głębokich wariantów, a wymyślenie mata w dwóch ruchach może być wyzwaniem przekraczającym możliwości dziecka. Dlatego dzieciom w wieku 5-6 lat przydzielane są zadania wymagające jednego ruchu do przodu. Jednoetapowe ruchy gwarantują, że dzieci nie zniechęcą się do zabawy zbyt trudnymi wyzwaniami, z którymi nie są w stanie sobie poradzić.

Granie w całą grę jest zbyt dużym wysiłkiem dla małego dziecka. Jednak rozwiązywanie poszczególnych prostych diagramów wymaga niewielkiego wysiłku a przynosi dużą dawkę satysfakcji. Przygotowałem serię bardzo prostych schematów, które pomogą rozwinąć podstawowe umiejętności gry w szachy u dziecka:

1. Zbijania figur przeciwnika
2. Szachowania (atak na króla)
3. Matowania (ostateczny atak na króla, który kończy grę)

4. Widełek (atak na dwie figury jednocześnie)

Schematy w książce ułożone zostały w kolejności od najłatwiejszego do najtrudniejszego. Na początku dziecko zostaje poinformowane, którą figurę ma zbić, np. gońca. Następnie kilka rozdziałów później możemy nieco podnieść poziom i w rozdziale 5 dziecko jest prośzone o złapanie figury, ale bez podpowiedzi, którą konkretnie. Ponieważ dzieci w wieku 5-6 lat często nie widzą szacha, cały rozdział poświęcony jest obronie króla przed szachem. Jeden rozdział poświęcony jest znalezieniu mata w jednym ruchu. Przygotowałem także rozdział poświęcony odnalezieniu widełek, którego celem jest znalezienie ruchu innego niż zabicie.

Na końcu każdego rozdziału znajduje się przyjazny „szachowy stworek”, który jest nagrodą dla dziecka za prawidłowe rozwiązanie zadań z rozdziału. Wydrukuj kopię stworka i pozwól dziecku pokolorować je tak, jak lubi. Kiedy Twoje dziecko otrzyma w nagrodę „szachowego stworka” – sprawi mu to radość i potraktuje szachy jako zabawę, a nie bardzo skomplikowane i męczące zadanie. I właśnie to chcemy osiągnąć – chcemy, aby nasze dzieci rozwijały się poprzez zabawę.

Tempo pracy nad schematami należy dostosować indywidualnie do predyspozycji dziecka. W przypadku moich dzieci sprawdzało się rozwiązywanie jednego, dwóch diagramów dziennie, co zajmowało nam około 5-7 minut. Im dłużej trwa skupienie, tym jest to trudniejsze dla dziecka i efekty są gorsze. Zawsze przestrzegam rodziców, aby nie przeciążali swoich dzieci, bo maluchy bardzo łatwo zniechęcić do wykonywania danej czynności. Wyobraźmy sobie na przykład, że zabieramy dziecko na basen, a po godzinnej sesji dziecko jest wyczerpane i zmuszamy je do pozostania w wodzie przez kolejną godzinę. Podobnie jest z wysiłkiem umysłowym, z tym, że trudniej jest zaobserwować tego typu zmęczenie. Pierwszymi oznakami takiego zmęczenia może być większe niż zwykle rozproszenie uwagi i unikanie przez dziecko patrzenia na szachownicę. Każdy rodzic powinien uważnie obserwować swoje dziecko i dostosować liczbę zadań do jego możliwości. Lepiej mniej ćwiczyć niż zmuszać dziecko do rozwiązywania zadań, których już nie chce robić i które mogą

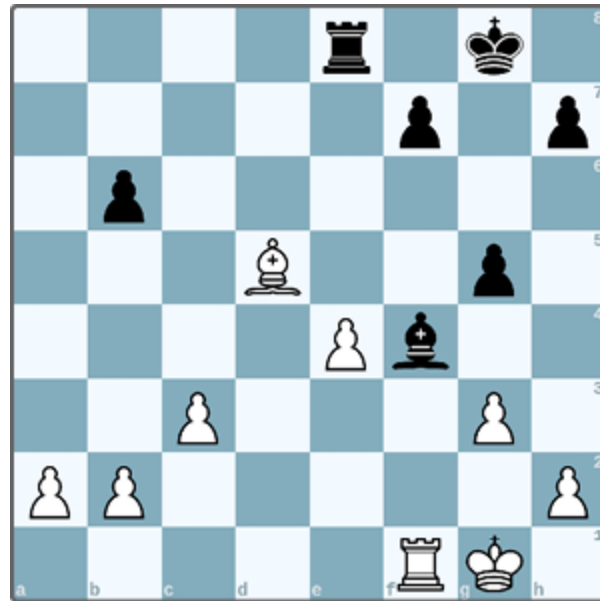
zniechęcić je do gry w szachy. Należy pamiętać, że nie każdy może lub chce zostać zawodowym szachistą, ale każdy może wykorzystywać szachy do nauki.

Rozdział 1

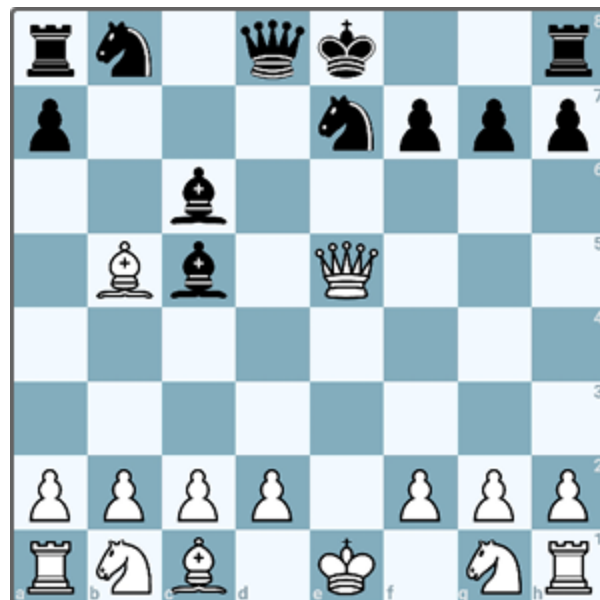
Zdobądź gońca w jednym ruchu

1. Ruch czarnych

2. Ruch białych

3. Ruch białych